

SKÄRVOR

OBSERVATORIET

Tredje februari 1922

I går kväll följde jag till slut med min kusin till observatoriet. Det är en annorlunda plats efter mörkrets inbrott. Huset framträdde inte alls som den ståtliga byggnad det egentligen är, och istället möttes vi av ett dunkelt tempel, hukandes under stjärnhimlen. Kanske berodde förvrängningen också på kylan, som genom mina andetag beslöjade scenen. Ljuset från en ensam lampa föll ut över den snötäckta gräsmattan. Någon arbetade sent in på kvällen. Det kanske ligger i astronomernas natur.

Jag måste ha fallit in i mina sedvanliga grubblerier för min kusin tog tag i kavajärmen, på samma sätt som han ivrigt dragit mig i byxbenet som liten. Precis som då ville han nu visa mig något viktigt.

”Kom”, sa han och gick före mig på grusgången.

Långsamt följde jag efter honom. Bortsett från de senaste kvällarnas oannonserade visiter har jag inte sett honom sedan den dagen då han anlände till Lund. Efter några år i Uppsala flyttade han hit för att studera astronomi för professor Charlier. Han är en förändrad människa nu. På tretton månader har han åldrats lika många år: mörka ringar under ögonen och en pressad, ojämn andning. Blicken flackar och han är oförmögen att se åt mitt håll när han tilltalar mig. Portföljen i hans hand tycks orimligt tung och han fick kämpa för att få upp den tunga ytterdörren.

Till min lättnad fanns det mycket riktigt en annan människa i byggnaden. En gänglig gestalt som arbetade vid ett kartoteksskåp. Med snabba rörelser bläddrade han igenom innehållet i en utdragen låda för att därefter skjuta in den och upprepa samma sak med nästa. Hela tiden mumlade han något för sig själv. Dörren föll igen med en smäll efter oss och först då blev han varse om vår närvaro.

”God afton, amanuens Lindberg. Det här är min kusin. Jag ska visa honom upptäckten.”

Amanuensen nickade mot mig men gjorde ingen ansats att hälsa. Han tycktes snarare besvärad. Ville säga något, men tvekade. Sedan sade han med dansk brytning:

”Kanske borde kandidat Lauritz ta ledigt i natt och återuppta sitt arbete imorgon efter en god natts sömn. Och borde nog inte ...”, började han med en gest mot mig.

”Det är en perfekt natt”, sa min kusin och föste mig uppför en trappa.

Vi klev in i ett runt rum. Här var lika kallt som utomhus, kanske ännu kallare. Detta var templets epicentrum och i dess mitt tronade ett enormt mässingsteleskop riktat mot taket. Med hjälp av en liten flyttbar trätrappa kunde man ta sig upp och sätta sig vid okularet.

”Slå dig ner”, sa han och gestikulerade mot en pinnstol invid väggen.

Jag gjorde som han bad mig och iakttog honom skrida till verket. Med en vev invid väggen öppnade han en lucka i taket. Snart föll stjärnljuset ner i rummet och skänkte mässingen en dov glöd. Med varsamma rörelser öppnade han sedan portföljen och bredde ut anteckningsböcker och himlakartor på ett bord. Några av dessa såg ut att vara mycket gamla. Efter att ha konsulterat materialet klev han upp för trappan och slog sig ner på pallen. Här plockade han fram något som jag aldrig sett förut, må så vara att jag inte tillbringat vidare mycket tid i observatorier. Det var ett par stora glasögon vilka täckte övre delen av ansiktet och omslöt huvudet med en läderrem. Från ögonen löpte ett vridbart metallrör vilket förband denna märkliga tingest med teleskopet.

”Min egen skapelse”, sade han stolt. Han satte glasögonen på sig och fixerade dem med en tving på vardera sida om skallen. Sedan började han manövrera teleskopet med hjälp av rattar och hjul. Hela tiden upprepade han en sifferserie. Även om jag inte kunde se hans ögon var det tydligt att han var upphetsad och trots kylan började svettpärlor tränga ut ur huden. Vad det än var han ville visa mig så var det något betydelsefullt.

Så flämtade han till och tystnade. Under någon minut var hans kropp alldeles stilla. Därefter sträckte han långsamt på sig och avlägsnade glasögonen. Nu såg han mig i ögonen.

”Käre kusin, du är den förste näst efter mig som beskådar detta på nära tvåhundra år.”

Han gjorde en gest mot teleskopet. Jag klättrade upp för trappan och satte mig tillrätta. Med överraskande varsamhet placerade han glasögonen på mitt huvud. De var tyngre än vad jag trott och insidan var varm och fuktig. Det gnisslade när han spände åt skruvarna vid tinningarna. Av någon anledning kunde jag inte förmå mig att öppna mina ögonlock. Jag hörde honom gå ner för trappan. Han tycktes börja gå i cirklar runt teleskopet.

”Vad ser du?”

Jag tvingade mig att titta.

Mörker.

Jag försökte se något, ville gå min kusin till mötes. Men såg bara mörker.

I några minuter stirrande jag ut i evigheten. Det var så kallt i rummet att det var svårt att sitta stilla och till slut gav jag upp. Kroppen var stel och frusen och när jag rätade på mig for en ilning av smärta längs ryggraden.

”Ingenting”, sa jag och försökte hitta skruvarna på sidorna av huvudet i ett försök att få av mig den ytterst obekväma huvudbonaden.

”Åjo, något ser du väl?”

”Mörker.”

”Du måste skärpa blicken. Var mottaglig även för det du inte väntar dig, det som ligger bortom dina nuvarande insikter om världens beskaffning.”

Jag gav upp mina försök att ta mig loss. Försökte koncentrera mig. Ville så gärna se något. Om jag lyckades betydde det att min kusin inte hade tappat förståndet. Jag hörde honom kliva upp för trappan. Han var alldeles bakom mig nu. Omgav mig med en stank av svett och smuts. Så böjde han sig fram och satte munnen intill mitt öra, viskade med tillbakahållen upphetsning.

”Ser du något?” Orden var insvepta i en tung, kväljande andedräkt.

”Nej, ingenting. Ingenting alls”, sa jag och kunde inte hålla tillbaka min irritation.

”Ge dig till tåls.”

Jag satt kvar. Länge.

En svag ljuspunkt framträdde långsamt och en känsla av förundran smög sig på mig. Det var inte bara mörker där ute – det var den vidunderliga världsrymden som bredde ut sig. Som min kusin nu påpekade var det både ofantliga avstånd och eoner av tid som skiljde mig från det jag beskådade. Jag drabbades av svindel när mina begrepp om tid och rum löstes upp. Med detta kom både yrsel och illamående. Men jag kunde inte slita mig, kunde inte förmå mig att blunda.

Jag vet inte hur länge jag satt så, med blicken fäst vid en punkt bortom förståndets horisont. Min kusin fortsatte docera om astronomiska förhållanden, men jag uppfattade inte vad han sa. Kylan i rummet tonade ut och smärtan i ryggen försvann. Efterhand kunde jag se fler ljuspunkter, nu i svaga färger och nyanser som jag inte sett förut. Jag anade någonting som rörde sig. Försökte skärpa blicken ytterligare. Ljuset blev långsamt starkare. Rörde sig. Kallade på mig.

Plötsligt kändes det som att jag föll. Den väldiga avgrunden mellan mig och det jag blickade mot imploderade. Jag var precis på väg att störta in i det dallrande ljuset när dånet från byggnadens ytterdörr förde mig tillbaka till rummet. Jag slet av mig glasögonen utan en tanke på att de var hårt fastspända. Den blixtrande smärtan från skruvarna fick mig att tappa balansen. Min kusin greppade mig. Hans kläder fläckades av blodet från rivsåren i mitt huvud.

”Såg du det?” ropade han. ”Såg du tingesten som stirrade tillbaka mot dig?”

Femte februari

Jag har telefonerat till min moster för att berätta om mina farhågor rörande hennes son. Han är uppenbarligen utarbetad och förmodligen mer därtill. Med tanke på att hennes egen far länge vandrade längs vansinnets brant blev hon mycket tagen och oroad av min berättelse. Hon bad mig att omedelbart söka upp honom samtidigt som hon själv skulle ta tåget ner till Lund.

Sedan natten i observatoriet vill jag dock helst undvika honom. Enbart tanken på min kusin framkallar den odör av svett och galenskap som omgav honom. En sällsam åkomma har dessutom drabbat mina ögon: ett avtryck i synfältets mitt, liknande ett sådant som fäster sig på hornhinnan när man ovarsamt blickat mot solen. Till en början var det så svagt att jag knappt kunde uppfatta det. Men istället för att klinga av, som ett sådant fenomen brukar göra, har detta alltså tagit i styrka.

Åttonde februari

Mina hornhinnor är brännmärkta. Avtrycket har inte avtagit i styrka, tvärtom. Kanske är det ett vanligt symptom vid vårdslös användning av teleskop. Hur länge satt jag egentligen där med blicken fäst vid det märkliga ljusfenomenet? Är åkomsten måhända orsakat av min kusins absurda uppfinning.

Jag beslöt mig för att trots allt uppsöka honom. Kanske skulle han kunna hjälpa mig? Mina ansträngningar har dessvärre varit fruktlösa. Det visade sig att han hade flyttat från det gamla officersparet i Professorstaden till en skrubbe på andra sidan järnvägen. Den blinda änkan, hos vilken min kusin är inhyst, har inte hört av honom på några dygn. Detta är tydligen inte något märkvärdigt i sig. Hon förklarade att han ofta blev uppslukad av sitt arbete för att sedan dyka upp utsliten och nedbruten. Enligt henne en hedervärd arbetsmoral.

Nionde februari

Idag besökte jag ögonläkare Fritz Ask. Han ville emellertid inte lyssna på min utläggning. Han avfärdade mig och sa att vad det än var som drabbat mig kommer det att försvinna. Jag litar dock inte på hans utlåtande. Mitt tillstånd har blivit värre och avtrycket syns nu även när jag blundar. Det framträder dessutom än tydligare i mörker. Alltså gör jag allt för att inte sluta ögonlocken

och har lagt mig till med en vana att blinka så sällan som möjligt. Naturligtvis inverkar detta på sömnen, vilken jag försöker undvika på alla sätt och vis. Det är med stor svårighet som jag gör dessa anteckningar. Jag måste fästa blicken en bit bredvid dagbokens sidor och texten växer fram i synfältets periferi.

Elfte februari

Periodvis är jag nästan blind. Min moster sökte upp mig. Jag tror i alla fall att det var hon för även om rösten krackelerade av sorg lät den som hennes. Hon talade om min kusin. Någonting har hänt och hon påstod att jag var den sista som sett honom. Var det ens min kusin jag träffade i observatoriet? Var det han som utsatte mig för detta? Även mina minnen har blivit fördunklade och oklara.

Trettonde februari

Det är nu svårt för mig att se något överhuvudtaget. Mina ögon måste avlägsnas. Trots upprepade påtryckningar vägrar ögonläkaren göra något åt saken. Första gången skrattade han, andra gången fnös han och nu i morse, när jag besökte honom i hans hem, sa han att mina problem inte hade med ögonen att göra.

Femtonde februari

Jag har införskaffat de instrument som behövs. På bordet framför mig står spegel och sprit. Till vänster ligger en trave med rena bandage. Tiden är inne att skrida till verket.

BOTAN

Eleonora Lagerbrinck lutade sig mot närmaste trädstam för att inte falla omkull. Hostan anföll henne utan förvarning, likt ett hammarslag över ryggen. En lång stund var hennes kropp i hostans grepp och när konvulsionerna till slut ebbade ut sjönk hon, med ryggen mot stammen, ner till marken. Utmattad blev hon sittandes i snön. Tunna vita flingor dalade från en mörk himmel och bredde ut sig i ett tunt täcke över Botaniska trädgården. Om vintern vilade parken i ett drömsk tillstånd, obefolkad och död. Eleonora Lagerbrinck längtade efter den första vårdagen, då färger, människor och värme återkom i en explosion av liv. Förr eller senare skulle parken återuppstå. Det gjorde den varje år.

Hon hade förälskat sig i platsen redan första dagen i Lund. Hon hade promenerat från tågstationen till studenthemmet på Lilla Algatan där hon installerat sig. Därefter gick hon ut i sensommarvärmen för att se sig om i sin nya hemstad. Stegen bar henne hit och inte förrän sen afton vandrade hon hemåt. I ett infall av nyvunnen, ungdomlig frihet hade hon beslutat sig för att lämna planerna på matematikstudier bakom sig och istället viga sitt liv åt botanik. Tre år hade passerat och en stor del av den tiden hade tillbringats just här, där hon kunde studera livets kretslopp i miniatyr. Hon trivdes betydligt bättre bland växter än bland människor. Genom hennes försorg kunde de frodas. Eller förtvina.

Men än så länge låg allt i dvala.

Och i mörker.

Det var faktiskt betydligt mörkare än det brukade vara när hon gick hemåt från docent Fribergs föreläsningar. Eleonora plockade fram sitt fickur. Klockan var redan tio. Föreläsningen måste ha dragit över fyra timmar. När hon konstaterat detta märkliga faktum slog det henne att docent Friberg inte hade dykt upp i dag. Tydligt hade docenten vid ett tidigare tillfälle meddelat att han varit tvungen att ordna med sin mors begravning och därför behövde skjuta upp föreläsningen. Eleonora Lagerbrinck och en handfull andra studenter hade inte uppmärksammat detta och således infunnit sig i sedvanlig tid. Dock hade en annan föreläsare varit på plats och som den naturligaste sak i världen välkomnat dem in i föreläsningssalen. Han skulle ersätta docent Friberg för dagen. Eleonora och hennes vänner satte sig på plats och plockade fram sina anteckningsböcker.

Det sista hon kunde minnas var att mannen drog igen dörren till föreläsningssalen. Därefter härskade mörker. Hon kunde inte erinra sig ens det minsta fragment av föreläsningen.

Hade hon somnat? Kanske. Fast då borde hon minnas att hon vaknat och lämnat byggnaden och det fanns inga minnen före det att hostan hade väckt hennes medvetande.

En snöflinga letade sig in innanför hennes krage och när den landade i nacken kände hon med ens hur kallt det var. Hon reste sig på ostadiga ben och började gå mot grinden. Hon skyndade på stegen och snart sprang hon.

Från vad visste hon inte.

Dagen efter hade hela incidenten fallit Eleonora Lagerbrinck ur minnet. Hon vaknade febersvettig tidigt på morgonen av en hostattack. När hon till slut tog sig upp ur sängen fann hon mängder av rostfärgade prickar i lakanet. Hon hade hostat upp blod i sömnen. En läkare tillkallades och gav henne diagnosen tuberkulos. Nu gick händelseförloppet mycket snabbt och bara någon dag senare befann hon sig på Orups sanatorium utanför Höör. Hon var omskakad och inte alls redo att lämna jordelivet. Inte ännu.

Samtidigt som hon långsamt blev bättre i medicinsk mening, insjuknade någonting annat inom henne. Hon höll sig inomhus, talade inte med de andra

patienterna och svarade bara mycket kortfattat på frågor. Utanför fönstret lyckades våren till slut bryta igenom och naturen ståtade med årstidens alla färger. Först efter enträgna uppmaningar från sköterskorna gick hon en gång om dagen ut på balkongen. Våren blev till sommar och i augusti friskförklarades hon. När hon återvände till Lund för att återuppta sina studier hade hon kommit till insikt och lämnade botaniken för matematiken. Föräldrarna var nöjda. Det var trots allt den disciplin hon var ämnad åt. Hon flyttade in i sitt gamla rum och ytterligare en tid passerade. Instinktivt undvek hon Botaniska trädgården. De gånger hon var tvungen att passera parken gick hon långa omvägar för att slippa skymta dess trädkronor.

En afton i oktober kom incidenten i botaniska trädgården tillbaka med full kraft. Hon hittade sin anteckningsbok från förra terminen. Av någon anledning satt den inkilad bland ribborna på sängens undersida. Uppenbarligen hade hon vinnlagt sig om att den inte skulle bli hittad, inte ens av henne själv.

Hon bläddrade snabbt igenom anteckningarna från föreläsningarna. Docent Friberg var en ypperlig lärare och hade förmågan att beskriva även de minst uppseendeväckande växter som små mirakel. Och i sanningens namn var de ju inget mindre än just det. Själv var Eleonora Lagerbrinck en god tecknare och hade avbildat växterna med hög precision. Åsynen av bilderna fick föreläsningarna att veckla ut sig inför hennes inre.

Bokens sista sidor var dock annorlunda. Hon kunde känna igen sin handstil men inte mycket mer. Tecknen, som bara till viss del bestod av vanliga bokstäver, var sammanfogade till långa linjer vilka löpte kors och tvärs över sidorna. Även här fanns teckningar. Och hon kunde känna igen sitt eget sätt att föra pennan över pappret. Det som var avbildat var någon slags lav. Hon mindes nu att den sista föreläsningen inte hållits av docent Friberg utan av någon annan. Men likväl kunde hon inte minnas någonting från detta tillfälle. När hon ansträngde sig för att tränga igenom glömskans töcken framträdde endast fragment av föreläsarens närvaro: ljudet från hans steg i korridoren, handen som

greppade om dörrhandtaget, dånet när dörren slog igen. Men hon kunde inte höra hans röst och han kunde inte se hans ansikte. Bara tomhet.

Under tiden som hon försökte frammana minnet vilade blicken på boksidorna.

På något sätt började hon förstå vad hon skrivit.

Åtminstone kunde hon ana tecknens betydelse.

Hon skulle bli sittande så i timmar.

Sedan skulle hon komma på sig själv.

Ännu en gång kasta boken ifrån sig.

Förskräckt och förbannad.

Försöka bränna upp den.

Inte kunna förmå sig.

Gömma den igen.

Allt upprepas igen.

Och igen.

Igen.

DIVANEN

”Jag lade först märke till naglarna. Vildvuxna, söndriga och smutsiga. Hans uppenbarelse var i övrigt oklanderlig – kostymen pressad, skjortan struken och kragen stärkt. Slipsknuten var ett smärre konstverk. Hans ansikte var mig helt obekant. Det var naglarna jag kände igen honom på. De vittnade om ett förfall som ekiperingen inte förmådde dölja.”

”När var detta?”

”På en bjudning hemma hos professor Arnéus.”

”Vad gjorde fräulein Lagerbrinck där? Det slår mig som något udda.”

”Min mor är barndomskamrat med fru Arnéus. Men inbjudan kom som en överraskning också för mig. Även om det inte sades är jag övertygad om att det har att göra med de prövningar som jag har uthärdat.”

”Tänker fräulein på det som ni berättade om vid vårt förra samtal?”

”Är det rökelse jag känner? Är doktor Heinze katolik?”

”Det är rökelse. Men tänk inte på det nu. Prövningarna, är det ...”

”Jo, förstår doktorn, även om jag kroppsligen tillfrisknat från tuberkulosen är mina föräldrar fortfarande mycket oroliga. Jag tror nog att fru Arnéus är ombedd att se till mitt välbefinnande. Och hon är sannerligen vänligheten själv. Hon introducerade mig för gästerna som en särdeles begåvad matematikstudent. Hennes tanke var nog att denna egenskap skulle väga upp för min anskrämliga uppenbarelse. Jag fick låna lite kläder och kunde kamma håret, förstås. Hursomhelst, av någon anledning undvek hon den här mannen. Och jag förstod snart varför. Medan jag socialiserade med övriga gäster iakttog jag honom i

ögonvrån. Han betedde sig märkligt. Han höll sig för sig själv och iakttog de andra i rummet. Någon gång möttes våra blickar, men han tycktes inte se mig. Då och då greppade han tag i närmaste person och började orera osammanhängande om astronomi och metafysik till det att professor Arnéus elegant avstyrde samtalet. Då stod han för sig själv ett tag innan en ny gäst drabbades av hans uppmärksamhet och scenen upprepades.”

”Fräulein talade inte själv med honom?”

”Jo, när fru Arnéus ledsagat mig genom hela ensemblen av gäster frågade jag försiktigt om mannen i hörnet. Hon låtsades först inte förstå vem jag talade om, men jag framhärdade. Uppenbart besvärad förde hon mig tvärs genom salongen och presenterade mig för honom. Lektor Wiland var hans namn.”

”Hans Georg Wiland? Och ni är säkra på att det är samme man som vid föreläsningen i vintras?”

”Absolut. Ingen tvekan om saken. Det är han.”

”Men fräulein minns fortfarande inte hans utseende?”

”Inte hans ansikte, nej. Jag förnimmar hans närvaro som ett doftminne.”

”Lukt? Som ett specifikt rakvatten?”

”Nej, det är snarare så att minnet av honom är kroppsligt. En diffus men mycket påtaglig och obehaglig känsla. Och jag minns naglarna. Så fort jag tog honom i hand ångrade jag mig. Herregud, de där händerna. Han grep så hårt om min hand att naglarna pressades in i mina händer likt tänder. Jag tror inte att han kände igen mig eller ens uppfattade mitt namn när fru Arnéus presenterade mig. Han började direkt förklara för mig att han nyligen förmått sig att kasta av sig ett ok. Hela tiden talade han i svepande ordalag, genom liknelser och metaforer och det var omöjligt att förstå om han hade blivit botad från en sjukdom, sluppit undan ett betungande uppdrag eller om det var i andlig mening. Hela tiden bytte han spår. Vid ett tillfälle lutade han sig fram och viskade förtroligt i mitt öra att han just kommit över ett par mycket intressanta ögon, ögon som hade skådat bortom vår världs yttersta horisonter. Vems ögon det var eller varför i all sin dag Wiland hade dem i sin ägo framgick inte av hans svammel. Monologen – för det var en monolog snarare än ett samtal – tog abrupt

slut när jag frågade honom om föreläsningen vid botaniska institutionen. Han såg först helt oförstående på mig, som om vore han förbluffad över att jag kunde tala. Sedan vände han sig om och gick till andra sidan salongen. Där greppade han tag i någon annan gäst och jag förmodar att han fortsatte utläggningen för henne. Eller kanske dryftade han helt andra, men lika världsfrånvända saker?”

”Det här är lovande. Jag tror nog att den här upplevelsen kan vara en nyckel till fräuleins undanträngda minnen. Försök nu att helt fokusera på mannen. Rikta blicken mot hans ansikte. Ser ni något alls?”

”Det är ... liksom suddigt på något sätt. Som ett fotografi där den porträtterade inte lyckats vara stilla. Allt blir utsmetat.”

”Låt din blick vila kvar på lektor Wilands ansikte. Vi har ingen brådska.”

”Han bär ett leende?”

”Förlåt?”

”Han bär ett leende.”

”Ler han?”

”Nej, han bär ett leende. Det sitter som en mask på hans ansikte. Leendet kommer inte inifrån honom själv. Eller också kommer det mycket djupt inifrån honom själv. Jag vet inte vilket.”

”Mycket bra. Kan ni se något mer? Kan fräulein se hans ögon?”

”Jag ... ”

”Ni skakar.”

”Han ... ”

”Ta ett djupt andetag. Ni är i säkerhet.”

“Är jag? Doktor Heinze, jag ... ”

“Ja. Drick lite av det här och försök slappna av. Bra, slut nu ögonen igen. Fräulein är nu tillbaka på tillställningen hos Arnéus. Vad händer sedan?”

”Han är borta. Jag ser honom inte längre i salongen. När jag frågar fru Arnéus berättar hon att lektorn gjort en tidig sorti. Innan hon hinner protestera skyndar jag efter honom. Jag tänker inte tappa bort honom innan jag förstått hur allt hänger samman. Samtidigt som jag kliver ut i trapphuset hör jag hur porten ut mot gatan slår igen. Jag skyndar på mina steg. Porten är tung. Jag trycker upp

den. Sandgatan ligger öde. Det har börjat snöa igen. Blåsten driver vita slöjor längs med husväggarna. Det är som om allting stannar upp. Just här tar allt slut.”

”Hur menar fräulein?”

”Det är som om jag befinner mig inuti en sådan där glaskupa som man skakar och så faller låtsassnö ner över ett julmotiv. Har doktorn sett sådana? Vi hade en sådan hemma när jag var barn. En gång trotsade jag mina föräldrars förbud och lyfte ner den. Jag tappade den. Den krossades mot marmorgolvet. Världen där inne förstördes, förintades.”

”Koncentrera er på berättelsen nu. Ni befinner er på Sandgatan. Ni jagar efter lektor Wiland. Vad ser fräulein?”

”Allt är stilla. Det finns ingen tid i glaskupan. Minnet tar slut. Precis som vid föreläsningen.”

”Kan ni se naglarna framför er? Bra. Håll fast vid dem. Ser ni något mer?”

”Han går ner mot Lundagård. Kämpar i blåsten. Jag springer efter.”

”Bra, fortsatt.”

”Han viker av innan han når parken. In på Tomegapsgatan. Han skyndar på stegen, som om han försöker ta sig ut ur mitt minne. När han ska svänga runt hörnet vid korsvirkeshuset vänder han sig om. Snön faller allt tätare och jag kan bara ana hans gestalt. Trots det vet jag att han ser mig. Jag känner leendet. Skrattet. Sedan börjar han springa. Jag springer efter. Halkar. Slår huvudet i kullerstenen. Reser mig igen. När jag kommer runt hörnet är han borta. En dörr längre ner på gatan slår igen. Det måste vara han som försvunnit in i huset. Men det är märkligt. Förut passerade jag den här platsen ofta på väg till min syster. Men den här byggnaden känner jag inte igen.”

”Hur ser den ut?”

”Det är ett smalt gathus som ligger invid professor Petréns hus. Gammalt. Tre våningar, men lågt i tak. Gult, sprucket tegel som nästan helt är täckt av en lav. Jag tror att jag har sett denna lav förut. Kanske under mina studier i botanik. På något sätt innebär den fara men jag minns inte mer är så. Fönstren är små och fördragna med mörka gardiner. Dörren är liten. Det står något ovanför

dörren. På latin. Institutionen för ... och ett ord jag inte känner igen. Något är väldigt fel.”

”Fräulein svettas. Hur mår ni?”

”Dåligt. Jag tror att jag måste ...”

”Här räck mig handen. Ni har väldigt hög puls.”

”Jag tror att jag måste ...”

”Luta er tillbaka istället. Gå tillbaka in i minnet.”

”Jag tror inte att jag kan. Heinze borde inte tvinga mig. Jag ...”

”Nej! Vi måste fortsätta. Det är ert undermedvetna som håller emot. Andas in genom näsan och ut genom munnen. Kliver vi ut ur minnet nu kanske vi aldrig kan få klarhet i vad som drabbat er. Så. Fint, bra. Vad ser ni nu? Ni står framför den smala tegelbyggnaden ...”

”Huset ruvar på en hemlighet. När jag närmar mig växer det. Det har plötsligt en mängd våningar. Likt ett torn sträcker det sig högt ovanför mig, lutar sig över mig. På något sätt vet jag att det finns lika många våningsplan under jord. Har jag varit här förut? Jag tror inte det. Snöfallet upphör. Molnen glider åt sidan och blottar en stjärnhimmel. Jag går fram till dörren. Den är liten. Mindre än den borde. Jag lyssnar. Röster. Laven på väggarna rör sig sakta. Liksom krälar över de spruckna tegelstenarna. Jag känner på handtaget. Metallen är iskall. Jag öppnar dörren. Jag kliver in.”

VÄXTHUSET

Ett fruktansvärt brott har begåtts i en stor villa i Professorstaden och jag är förpassad till att undersöka trädgården på husets baksida. Så här i skymningsljuset vilar platsen i ett bedrägligt lugn. Tomten löper nedför en svag slänt och är omgärdad av höga syrenbuskar. Uppenbarligen har ingen i hushållet haft något intresse för trädgårdsskötsel och inte heller tycks de ha hållit sig med trädgårdsmästare. Ett fågelbad och några skulpturer sträcker sig upp ur det vildvuxna gräset. Fjärilar och bin svävar lojt över växtligheten.

I fönstret kan jag se siluetterna av Truedsson och Brandelius röra sig fram och tillbaka i salongen. Innan de gick in i huset gjorde Brandelius en avfärdande gest åt mitt håll och sa åt mig att undersöka husets baksida. Tänk att jag – son till Valentin Erlandsson – ska behöva ta order från en hopplös föredetting som honom. Gubben är en allt större belastning för poliskåren. Det började när hans hustru gick bort för några år sedan. Enligt Truedsson skriver han fortfarande brev till henne. Han har inte längre något att leva för och vore polismästare Sandahl mindre plågad av medlidande och mer av en handlingens man skulle Brandelius för länge sedan vara avpolleterad. Och här står jag, trött i kroppen efter en hel dags förnedrande patrullering och lämnad i trädgården som en hund.

Mina funderingar – som vanligt ute på strövtåg och drypande av bitterhetens sötma – avbryts när jag ser något som jag tror mig vara en blodfläck på källartrappan. På översta trappsteget finns en fläck till. Större. Men denna är utsmetad. Någon har trampat i den. Jag sätter mig på huk och studerar den såsom Truedsson lärt mig. Blodet är draget på sådant sätt att personen i fråga

måste ha gått upp för trappan snarare än ner mot källardörren. Ett spår av nedtrampat gräs löper från husets källaringång mot trädgårdens borte gräns. Har förövaren lämnat byggnaden genom trädgården? Gömmer sig någon i buskaget längst bort? Nog borde jag tillkalla de andra, men beslutar mig ändå för att undersöka saken själv. Ser framför mig hur jag på egen hand övermannar mördaren. Ser framför mig Brandelius pensioneras.

Getingar surrar runt mig när jag plöjer fram längs spåret. Trädgården är full av liv. Men jag varken hör eller ser fåglar. Istället anar jag möss och råttor i gräset, spindlar med kroppar stora som maskrosor. En orm slingrar förbi framför mina fötter. Längst ned i trädgården, bakom en förvuxen rododendron och inbäddad i ett hallonsnår finner jag en byggnad. Det lilla huset ser ut att vara bortglömt, eller snarare som om det försöker dra sig undan denna värld. Någon slags mossa täcker väggarna och först när jag skrapat bort bitar av den sega gråsvarta växten kan jag konstatera att jag står framför ett växthus. Jag tar ett djupt andetag och stålsätter mig innan jag öppnar dörren. Kan här finnas undangömda offer? Eller gärningsmannen själv?

Jag hoppas naturligtvis att mitt förödmjukande uppdrag ändå ska resultera i ett fynd som kan föra utredningen framåt. Men icke. Istället kliver jag in i en märklig plats. Överallt – på golv, stolar och bord – står odlingslådor. I en stor kruka i mitten växer en blomma. Kronbladens färger är dova nyanser av grönt, rosa och lila och den påminner inte om någonting jag tidigare skådat. Märkligast är dock att den tycks sprida ett svagt ljus. Mossan som täcker utsidan av glasväggarna ser ut att vara del av samma växt: den utgår från blommans fot, kryper ut över krukans kanter, täcker alla odlingslådor, krälar upp på väggarna och genom sprickor i glaset tar den sig ut ur växthuset. Likt hud täcker den huset och kvällsljuset letar sig endast in genom de rivsår som jag orsakat. Vore det inte för den gloria som omger blomman hade varit mycket mörkare här inne. Luften här inne är mättad av en sällsam lukt, en blandning av rosor, tobak, svett, våt jord och något annat som jag inte kan sätta fingret på. Märkligt nog en behaglig doft.

Någon måste ha tillbringat mycket tid här. Framför ett litet bord invid blomman står en läderklädd stol. Jag resignerar för min kropps längtan efter vila och slår mig ner. Här finns ett askfat och några paket cigariller. På bordet står en fotogenlampa och bredvid den ligger en uppsättning verktyg: pincetter, saxar, provrör, pipetter, förstoringsglas och knivar i olika storlekar. Uppsättningen påminner om de redskap doktor Abrahamsson använder när han obducerar kropparna vi påträffar i arbetet. Men här ligger också ett stetoskop, ett instrument som för tankarna till liv snarare än död. Det är en gemytlig plats. Jag unnar mig att tända en cigarill och känner med ens hur min kropp slappnar av.

Nu ser jag att blommans kronblad skimrar i alla möjliga färger. Den är förtrollande vacker och jag sträcker mig efter förstoringsglaset för att komma närmare den. Bladen är täckta av fjun. Trots att det är helt vindstilla inne i växthuset rör sig dessa tunna strån långsamt. De vajar, pulserar. Doften är starkare nu. Tillsammans med tobaksröken tränger den in i mina andningsvägar och fyller min kropp. Jag tar några djupa andetag. En underlig känsla. Jag känner mig besjälad. Är det ens en känsla? Eller är det ett tillstånd?

Under några spadar och saxar hittar jag en anteckningsbok. På första sidan framgår det att detta är lektor Hans Georg Wilands dagbok. Jag slår upp en sida någonstans i mitten och hittar teckningar som föreställer blomman och mossan. Texten är mestadels på ett språk jag inte förstår – kanske latin eller grekiska – men bitvis finns även partier och marginalanteckningar på svenska. Genom dessa kan jag förstå något av det som förmedlas. Blomman är uråldrig och tydligt fantastiskt ovanlig. Den kan växa i alla klimatzoner: på högländer såsom i dalgångar, i träskmark likaväl som i öknen. Den kräver varken vatten eller solljus. Den kräver något annat.

Ett namn återkommer: Yog-Sothoth. Det tycks vara namnet på en stjärnkonstellation. Den mänskliga själen nämns också. Blomman verkar leva i symbios med det mänskliga psyket. Intuitivt börjar jag förstå vad det är som händer. Istället för solljus och vatten kräver blomman min själ. Och kanske andras.

”Erlandsson”, hör jag Brandelius ropa. Jag stoppar boken innanför jackslaget, reser mig ur stolen och går ut till dem. Om de börjar leta efter mig riskerar de att finna växthuset. Men denna märkliga helgedom måste hållas hemlig. Blomman kräver det.

Trädgårdens ljud är påträngande starka. Jag hör vingslagen från fjärilen borta vid huset och spindelbenen som tar sig upp för tulpanstjälken. Ormen som slingrar iväg ett par meter ifrån mig är dold av det höga gräset, men ljudet från dess rörelser skär i mina öron.

Detektivkonstapel Holger Brandelius står på trappan. Tårögd. Den stackars mannen är förkrossad av det han sett inne i huset. Han vänder sig mot mig. Rörelserna är långsamma. Han frågar mig om jag hittat något. Tror jag. Ljudet av hans röst kommer till mig som om vi vore under vatten, dovt och förvridet. Om jag hittat något? Gubbe, jag har funnit meningen med livet, det lilla som finns kvar av det.

Men fyndet är mitt och jag tiger. Kan inte låta bli att skratta. Jag kommer tillbaka hit i natt. Blomman har blivit av med sin beskyddare och tjänare. Att ta hand om den, att få den att frodas och leva är nu mitt kall. Jag är en del av dess sagolika underverk.

NATTEN

Hjärtat bankade hårt i bröstet och kroppen gjorde sig redo för flykt. Peter Erlandsson försökte kontrollera sin andning. Han stod med ryggen mot väggen vid Svenska handelsbankens lokaler där Stora gråbrödersgatan korsar Klostergatan. Klockan hade passerat midnatt och inte en själ syntes på stadens gator. Det var tyst och släckt i alla fönster. Gatlamporna belyste blott sin absoluta närhet och där han nu befann sig var det omöjligt att upptäcka honom. Hoppades han.

Han stod helt stilla en minut och försökte intala sig att det han sett måste ha skapats i hans sinne, att det var resultatet av för mycket sprit och för lite sömn. Kunde det vara en hallucination frammanad av den blomma han funnit i lektor Wilands växthus? Kanske var det bara ett fantasifoster frambringat av de skuggor som kryper fram när månen kastar sitt djupblå sken över takåsarna. All den sturskhet och förnöjsamhet han känt femton minuter tidigare var borta. Han borde slagit följe med Erik och Sven via Bangatan.

Försiktigt kikade han runt hörnet upp längs Klostergatan i riktning mot domkyrkan. Han hade dessvärre inte misstagit sig. Där gatan tar slut i mötet med Kyrkogatan satt en siluett på huk, tydligt avtecknad i månens ljus. Sakta sträckte den på kroppen och fällde ut ett par fladdermusliknande vingar. Det var svårt att avgöra från det här avståndet men varelsen måste åtminstone vara av en storväxt mans mått. Med ett ljudlöst språng tog den till luften och svepte fram på låg höjd längs gatan, rakt mot honom.

Peter satte av upp längs Gråbrödersgatan i riktning mot postkontoret och telegrafstationen. Han var ung och i god form och kunde i vanliga fall springa ifrån de flesta. Men nu var han jagad av en fiende som ägde en tredje dimension av staden, en fiende som ljudlöst kunde svepa ner från ovan. Peter sprang för livet, utan att vända sig om. Varelsen rörde sig helt ljudlöst och kunde mycket väl i detta nu vara rakt ovan honom. Men ett byte i rörelse är svårare att fånga.

Uppe vid postkontoret tog han åt vänster. Likt en kanin som försöker komma undan räven försökte han göra en så tvär sväng han förmådde men skorna var valda för dans, inte sprint. Han tappade fotfästet i svängen in på Winstrupsgatan och föll våldsamt. Händer och armar flög upp till huvudets försvar när han flög in i husväggen vid Elektricitetsverket. Han kom snabbt upp på fötter och utan att känna ens tillstymmelse till smärta fortsatte han norrut. Det gick långsammare nu. Han hade åtminstone stukat foten. Han höll sig invid husväggarna. Han kunde inte minnas att han någonsin upplevt staden så öde och tyst. Winstrupsgatan möter S:t Petri kyrkogata i en t-korsning. Västerut skulle han komma till Clemenstorget och stationen. Det innebar öppnare ytor, vilket skulle göra honom till ett lättare byte för den bevingade jägaren. Han skulle kunna kasta sig över planket norrut och in i gränderna kring kvarter S:t Petri men det skulle kosta honom närheten till gatlampornas sken som nu av något oklar anledning han trodde var till hjälp. Nej, österut tillbaka mot universitetshuset och Lundagård blev bäst. Ute vid Bredgatan såg han två människor stå vid universitetshusets baksida. Den stora vita byggnaden lyste i månskenet. Peter sprang mot dem. Om inte annat fanns det nu tre offer att välja mellan. Han kom närmare och såg att det var två unga män i samtal med varandra. Sannolikt kom de från en annan danstillställning.

Föga förvånande blev de skrämda av Peters plötsliga närmande över korsningen. De bytte några hastiga ord och rörde sig baklänges mot parken. Peter försökte ropa något men fick bara fram en rossling. Ovanför honom var natthimlen just nu tyst och stilla. Han saktade in för att verka mindre skrämmande men det var förgäves och de båda männen satte av i språng in i parken.

Nu kom smärtan i benet. Det stod klart för honom att han skadat sig värre än han tidigare trott. Han blödde. Något inuti var trasigt, kanske brutet. Med en alltjämt tryckande känsla av att vara förföljd fortsatte han över gatan. Han nådde universitetshuset och tog sig till den södra sidoentrén där en stentrappa upp till dörren och ett mindre utskjutande parti ovan den utgjorde en viss försvarsposition. Han tog sig upp till porten, sände en bön till högre makter och tryckte på dörren. Låst, naturligtvis. En hopplös knackning. Det var osannolikt att någon uppehöll sig där nu. En gren föll från ett av träden bakom honom. Han fumlade fram sin fickkniv och snodde runt, beredd på en ojämn kamp med djävulen. Men där var ingen.

Med den lilla kniven utsträckt framför sig vände han sig åt höger, vänster och uppåt. Smärtan pulserade nu i benet men han hade inte råd att stanna här. Om han bara tog sig ner till Stortorget kunde han nog få ordningsmaktens uppmärksamhet. De brukade inte röra sig så långt från sitt torg och någon av dem borde rimligen vara vaken. Frågan var bara om han skulle ta sig ner förbi domkyrkans framsida längs Kyrkogatan eller om han skulle söka sig genom Lundagårds nu nattsvarta träd, runt kyrkans kor och nå torget via Kungsgatan. Den första bjöd den snabbaste vägen och längs den kunde han flytta sig från gatlampan till gatlampan. Samtidigt var det en förhållandevis bred och öppen gata och den skulle ta honom förbi den plats där jakten tagit sin början. Vägen genom parken skulle bli något längre och det skulle vara omöjligt att hålla lika hög fart då den låg insvept i kompakt mörker. Trädens kronor skulle dock erbjuda ett välbehövligt skydd från luftangrepp. Peter kunde inte enas med sig själv om mörkret var en vän eller fiende men tog det slumpartade beslutet att det fick bli vägen genom Lundagård. Med kniven framför sig hann han ta ett par steg in i mörkret vid Kungshuset innan han nåddes av ett vrål från Lundagårds inre. De två män han sänt på flykt måste ha mött både varelsen och sin sista stund.

Kyrkogatan framstod nu som det enda alternativet. Med varje steg kom ett hugg av smärta men benet domnade snart åter bort. Kanske var besten upptagen länge nog för honom att nå Stortorget. Nästan framme vid den magnifika domens trappa, i höjd med stadsbiblioteket på andra sidan gatan var

det något som brast i benet. Han föll. Farten och den lätta nedförsbacken förde honom rullande och sedan glidande en bit innan han kom till ett stopp mitt framför kyrkans kopparplåtsbeklädda portar. I fallet slog han huvudet men behöll medvetandet. Här blev han liggande på rygg, med bultande smärta i ben och bakhuvud, och såg de båda klocktornens avsmalnande siluetter sträcka sig mot natthimlen. Inget hördes bortsett från hans egen oregelbundna andning. Hur han än ansträngde sig kunde han inte röra sig. Han hade förlorat kontrollen över kroppen.

Molnslöjorna, som tills nu hade dämpat månens sken, drog undan och lät kyrkan framträda i all sin gråblå prakt. I månskenet kunde Peter se att den bevingade varelsen satt på sydtornets fasad. Något högre upp satt ännu en av samma sort på huk i en nisch. Till sin förskräckelse såg han ytterligare tre i nordtornet och två som svävade över tornen med utsträckta vingar. En av varelserna lösgjorde sig från fasaden och sjönk ner mot honom i tystnad med vingarna utbredda som segel. Den tog mark lika ljudlöst och Peter kunde se att den gråsvarta besten var beklädd med en mattglänsande, sälliknande hud och hade långa, kloförsedda händer. Den kom närmare och med sina sista ansträngningar kunde Peter se att den helt saknade ansikte. Där han förväntade sig att se djävulens ondskefulla blick och huggtandskantade flin av triumf såg han bara slät och uttryckslös hud. En långt mycket värre syn. Den hukade sig över honom. Peter Erlandsson slöt ögonen. Staden sov.

KROPPEN

Telefonens mekaniska ljud ekar genom avdelningens salar och korridorer. Fem signaler hinner gå innan jag når fram för att lyfta luren.

”Kirurgen”, svarar jag och förbannar mitt osäkra tonläge.

”God kväll”, hör jag doktor Abrahamssons bullriga röst i andra änden av linjen. ”En kropp kommer in om ett tag. Förbered för obduktion i sal två. Vi är där om femton minuter.”

Abrahamsson avslutar samtalet utan att invänta svar.

Jag greppar ficklampan och går ner i källarplanet. Iver skyndar på mina steg och Abrahamssons ord ekar i takt med mina steg: ”En kropp kommer in om ett tag.” När jag kommit ut på avsatsen där kusken brukar lämna kropparna försöker jag lugna nerverna med en cigarett. Cigaretten följs av ytterligare två innan ljudet av hästhovar hörs mot Paradisgatans kullerstenar. Så dyker kusken äntligen upp i ljuset av en avlägsen gatlykta.

När han kommer fram för han handen mot kepsen och nickar, varpå han mödosamt kliver ner från kuskbocken.

”Stackars sate”, säger han när han faller ner baklämmen. I en enkel säck ligger den avlidne. Trots mörkret kan jag skönja fläckar som vittnar om ond bråd död. Kusken lutar sig förtroligt mot mig.

”Fullständigt söndertrasad enligt vad jag har förstått”, säger han. ”En konstapel, tydligen. Fast jag har inte vågat se efter om det stämmer.”

Han sätter händerna i svanken och grimaserar när han sträcker på sig. Blicken riktas mot andra våningen.

”Det är väl bara att hugga i?” konstaterar han bryskt.

”Det är inte nödvändigt, det finns personal kvar som kan bistå mig”, ljuger jag. Han tittar förvånat på mig, som om jag utan anledning erbjudit honom en stor summa pengar. Han för åter handen mot kepsen med ett ”Godkväll” varpå han hoppar upp på kuskbocken.

Äntligen ensam. Jag hivar upp säcken över axeln och börjar den mödosamma vandringen.

Väl framme lägger jag varsamt den döde på britsen. Min andning är tung och pulsen stegras inom mig. Skjortan fastnar i svetten på min rygg.

Det ruvar en hemlighet bakom det bloddränkta tyget, en hemlighet som får lyskraft av kuskens varningar. Nyfikenheten är mig övermäktig. Försiktigt knyter jag upp de remmar som förseglar säcken. Jag ser mig om, som om det fanns en risk att någon iakttog mig, som om jag skulle kunna bli påkommen i min gärning. Jag kan höra mina hjärtslag, känner blodet rusa inom mig, hur det bultar i mina öron och dränker de ljud som döljer sig i tystnaden. Jag hinner skimta en blodig skalp men avbryts av en dörr som slår igen längre bort. Därefter hörs fotsteg eka i korridoren. Pulsen stiger ytterligare och hastigt försluter jag säcken. Jag ser mig villrådigt runt i rummet efter en plats där jag kan placera mig för att verka oskyldig. Stegen närmar sig och jag hör röster när dörren plötsligt slås upp. Jag låtsas lägga i ordning instrumenten som snart ska användas. En känsla av skam dröjer sig kvar likt smärtan efter fars bälte.

”Ett rovdjur mitt i Lund? Har Truedsson tappat förståndet?”

Doktor Abrahamsson kliver in i salen tillsammans med detektivkonstapel Truedsson. Med sin väldiga kroppshydda påminner Abrahamsson mer om en skoghuggare än en medicine doktor. Han böjer vant på huvudet när han kliver in genom dörrposten.

”Jag har ingen aning, jag säger bara vad jag har fått berättat för mig. Men det är Abrahamsson som kan det här.”

Truedsson ter sig kortvuxen bredvid den väldige Abrahamsson. Detektivkonstapeln är ett bekant ansikte här på kirurgen. Hans blick som

vanligtvis vaktar på omgivningen är nu avslappnad, vänskaplig. Det märks att de två männen är nära förtrogna då de inte håller sig med titlar.

”Jönsson fann honom och är tydligen fullständigt traumatiserad, och Abrahamsson vet ju av vilket virke Jönsson är byggd”, säger Truedsson och nickar allvarligt mot säcken.

”Men är vi säkra på att det är Erlandsson?” undrar Abrahamsson.

”De ska ha hittat både portmonnä och tjänstebricka.”

Abrahamsson gläntar på tyget.

”Vad i hela friden skulle kunna orsaka en sådan skada? Jag behöver något stärkande, hämta Cognacen!” beordrar Abrahamsson och ställer sig alldeles bredvid mig med de åldrande händerna framsträckta. Jag hjälper honom med manschetterna och kavlar upp ärmarna på den stärkta skjortan. Samtidigt går Truedsson fram till skrivbordet och öppnar en låda.

”I skåpet”, vägleder Abrahamsson honom och Truedsson finner snart en flaska Grönstedts.

De båda tar varsitt välfyllt glas och skålar. Abrahamsson grimaserar av hettan från spriten.

”Låt oss nu få det här överstökat!” utbrister han och ställer ner glaset med en smäll.

Sist jag bevittnade en obduktion var det en ung flicka som någon karl hade våldfört sig på. Jag hade svårt att sova i flera nätter efteråt. Men nu ställer sig männen så att de skymmer den stundande föreställningen. Jag överväger att gå över till andra sidan rummet men blir kvar på min plats. Vill inte verka för angelägen.

Truedsson vänder sig för första gången mot mig med bestämd blick.

”Det här kommer att ta ett tag. Skulle inte Dahlkvist kunna ordna lite kaffe?”

Jag tvekar för ett ögonblick men inser att det inte var en var menat som en fråga och lämnar motvilligt salen.

Efter en dryg timme öppnas äntligen dörren. Ut kliver de två männen, nu tysta och allvarliga. De verkar inte vilja veta av något kaffe. Abrahamsson stannar till i dörren och möter mig med blicken.

”Dahlkvist får ursäkta.” Han söker efter orden. ”Jag hoppas att han reder detta.”

Jag nickar till svar och försöker möta hans allvarliga uppsyn. De båda männen beger sig sedan ut i natten.

Andaktsfullt kliver jag in i salen. Det går inte att föreställa sig något sådant här, man måste se det med egna ögon. Fysiologin påverkas när själen lämnar oss och universums urkrafter tar över. Det kardiovaskulära systemet avstannar i samband med att hjärtat slutar pumpa blod i kroppens blodkärl vilket gör hyn blodlös och blek i en ljust blålila ton. Mannens käke har fastnat i ett snett, onaturligt deformerat bett som vittnar om den smärta och skräck som grep honom i dödsögonblicket. Hans fingrar är krökta, likt klor som krampaktigt försöker hålla kvar något värdefullt.

Det är ändå ansiktet som fascinerar mest. Huden hänger som en trasig kanvas. Ögonen, eller rättare sagt orbita, där hans ögon tidigare var förankrade fångslar mig. De är bottenlösa brunnar. Men de är inte livlösa som jag hade förväntat mig. Det finns en närvaro. Långsamt sträcker jag ut min hand, trevar med fingrarna över ansiktets söndertrasade hud. Försiktigt låter jag dem söka sig ner i hålen. Först enbart fingertopparna men snart låter jag fingrarna sjunka ner i mannens kranium. Jag grips av en stark åtrå och upprymdhet, men förfärad av mitt tilltag drar jag hastigt bort händerna.

Jag går bort till vasken för att tvätta av mig men ser då att fingrarna är täckta av en obekant substans. Jag lyfter upp handen i ljuset för att kunna identifiera vad det är och finner små fina korn. De mörka kornen, som påminner om pollen, är klubbiga och fastnar vid min hud. De tycks sakna färg. Inte så att de är svarta utan som om de består av ett tomrum. Samtidigt reflekterar de på något underligt sätt ett iriserande spektrum av färger, som en såpbubbla. När jag håller upp fingret mot glödlampan verkar vissa av kornen sväva runt mitt finger. För ett kort ögonblick låter jag mig hänföras av det mikrokosmos som uppstår.

Jag dras, nej sugas in i denna rymd som tycks expandera åt alla håll. De små kornen är himlakroppar, sedan nebulosor och galaxer. Jag är inte ensam, någon iakttar mig. Jag hänger mig åt den främmande närvaron – blottar mig och låter den uppfylla mig.

FALLET

Idag har vi fått ett mordfall på vårt bord. Tidigt i morse blev jag kallad till doktor Heinzes psykoanalytiska mottagning vid Clemenstorget. Så vitt jag kan minnas har jag inte berättat om honom i tidigare brev, vilket är märkligt givet hans egendomliga karaktär. Doktorn dök upp i Lund för fem år sedan och talade vitt och brett om den nya psykologiska vetenskapen och någon österrikisk herre som jag aldrig kan minnas namnet på. Han blev snabbt ett bekant ansikte i staden, dels genom sin sällsamma uppenbarelse (exklusiva kostymer, extravaganta huvudbonader och en överdådigt ornamenterad promenadkäpp) och dels genom sina synnerligen populära föreläsningar för allmänheten på Grand hotel, där han med stor passion och bitvis obegriplig brytning försökte frälsa sin publik. Vår älskvärda granne, fru Söder (minns du henne?) gav honom snabbt epitetet ”påfågeln”. Trots allt detta – eller kanske tack vare – kommer väl bemedlade människor från när och fjärran till hans lägenhet. Eller kom. Det är över nu. För när jag anlände dit låg Heinze på golvet med en kniv djupt planterad i bröstet.

Sedan det där fruktansvärda familjemordet i villan i Professorstaden, som jag skrev om senast, har jag svårt att utstå närvaron av döda. Idag var jag var först på plats och väntan på Truedsson och Abrahamsson var plågsam. Som du vet ska kroppen undersökas av doktor Abrahamsson först och jag vill inte ådra mig den burduse mannens vrede ännu en gång. Som om inte Heinzes livlösa lekamen vore tillräckligt av en prövning. Om doktorn ändå hade haft vett att sluta ögonen vid dödstillfället. Jag gick i vida cirklar runt kroppen och var jag än befann mig stirrade de där uppspärrade ögonen på mig. Det fanns något förebrående i

blicken. *Vad väntar detektivkonstapel Brandelius på? Här ligger min kropp och svalnar och ledtrådarna likaså.* Seså, ta fast den jäveln som bragte mig om livet! Denna outtalade anklagelse fick mig att till slut påbörja arbetet med att söka igenom salongen.

I rummets mitt tronar en röd divan. På väggarna hänger en märklig blandning av konst; alltifrån stora oljemålningar till kopparstick och träsnitt. En och annan ikon får också plats och något som jag tror är asiatisk kalligrafi. Rummets möbler består av en överfull serveringsvagn och ett skrivbord invid väggen. Heinze själv låg bredvid divanen på en persisk matta som nu var uppsvälld och glansig av blod.

Under divanen hittade jag en liten anteckningsbok, knappt större än ett vanligt brevkort. Varsamt öppnade jag den med hjälp av en näsduk. På första sidan stod på tyska:

Kvinna 25 år, student (botanik).

Vill inte uppge sitt namn (initialer E L).

Betalning sker via okänd mecenat.

Överst på nästa sida stod dagens datum och några sporadiska anteckningar:

Nervös. Sömnlöshet under en längre period (cirka sex månader).

Inte längre några vänner, ingen kontakt med familj eller släkt.

Uppenbarligen bristande hygien (hemlös?).

Tidigare diagnostiserad och behandlad för tuberkulos.

Friskförklarad i augusti.

Minneslucka: föreläsning för ett halvår sedan. Plågad.

Tilltagande rädsla. Klarar inte längre av att gå in i Botaniska trädgården.

Kanske kan hypnos hjälpa?

Min kära, man anser att jag är lämpad för polisyrket. Visst kan jag instämma i att jag är en god människokännare och har ett öga för detaljer. Jag ser mönster

vilka går andra förbi. Men mycket annat fattas mig. För varje konfrontation med människans brutalitet blir jag svagare. Varje år som går göder mitt tvivel.

Din tillgivne make,
Holger Brandelius

...

Truedsson har en mängd åsikter rörande mitt sätt att bedriva utredningen. Som vanligt har han svårt att följa med i längre och mer komplicerade resonemang kring hypotetiska orsakssamband. Medan han knappast tror att boken som jag fann under divanen hos Heinze har med saken att göra anser jag den vara min främsta ledtråd. Psykoanalytikerns anteckningar förde mig idag till Botaniska institutionen. Efter att ha dryftat saken med en fröken Holmgren kunde jag utröna den unga kvinnans fullständiga namn: Eleonora Lagerbrinck. Hon syntes senast till på institutionen i februari. Men fröken Holmgren hade ett synnerligen klart minne av deras sista möte. Lagerbrinck dök då upp och frågade efter identiteten på någon som skulle ha ersatt docent Friberg vid en föreläsning. Nu var det bara så att fröken Holmgren inte kände till någon sådan ersättare. Det gjorde ingen annan på institutionen heller, allra minst docent Friberg själv (som för övrigt påpekade att Lagerbrinck var en mycket ambitiös ung dam). De föreläsningar som Friberg inte kunde genomföra ställdes helt enkelt in och någon vikarie förekom aldrig. Fröken Lagerbrinck hade dock framhärdat med en dåres iver och fröken Holmgrens egen analys var att den unga studentskan var ”tokig”.

Din tillgivne make,
Holger Brandelius

...

Eleonora Lagerbrincks senaste bostadsadress var Lova Rosengrens studenthem på Lilla Algatan, varför jag avlade ett besök dit. Änkan Rosengren kunde först

inte alls erinra sig fröken Lagerbrinck men efter att ha konsulterat räkenskapsböckerna började minnet komma tillbaka.

Lagerbrinck bodde i rummet fram tills dess att hon ådrog sig tuberkulos. Av ren barmhärtighet (jag fick intrycket att detta var en sällsynt förekommande sinnesstämning hos änkan Rosengren) fick hon utan betalning behålla rummet under de månader hon befann sig på Orups sanatorium. När hon återkom efter sommaren verkade allt bra och Lagerbrinck fortsatte sina studier, måhända i matematik istället för botanik. Därefter började bekymren åter hopa sig. Först uteblev hon med betalningen, något som professorskan Arnéus (maken är professor i matematik) villigt kompenserade. Men sedan började Lagerbrinck bete sig märkligt. Hon var ute sent om nätterna, uppträdde hotfullt och fortfor med ett, i allmänhet, klandervärt beteende (Rosengren besparade mig detaljerna, men hennes minspel avslöjade desto mer). Situationen blev snart ohållbar och hyresvärden lät meddela att Lagerbrinck inte längre kunde bo kvar, vilket studentskan helt ignorerade. Dagen innan Rosengren tänkt tillkalla ordningsmakten var Lagerbrinck försvunnen.

Vid mitt besök hade flera månader passerat sedan Lagerbrinck lämnat studenthemmet. Hennes vindskupa hade ännu ingen ny hyresgäst. På grund av utslitna knän var Rosengren själv oförmögen bestiga den halsbrytande trappa som ledde dit.

Rummet var i sanning i bedrövligt skick. Råttor festade ännu på gamla matrester och ett hörn av rummet hade tjänat som avträde. Sängen formligen krälade av skadedjur. Men det märkligaste var den lav som hade börjat växa från golvet under sängen och ut i rummet. Ett fåtal av Lagerbrincks ägodelar fanns kvar: ett fickur, en parfymflaska och ett botaniskt uppslagsverk. På dessa fann jag fingeravtryck, men inget mer.

Tillbaka på polisstationen jämförde jag fingeravtrycken med de avtryck som Abrahamsson funnit på kniven i doktor Heinzes bröst. Det är samma avtryck. Av någon anledning har jag inte velat berätta om detta avgörande fynd för Truedsson. Han skulle rimligen sluta sig till att Eleonora Lagerbrinck är skyldig.

Och det må vara sant. Jag undrar dock om inte fröken Lagerbrinck kan vara den här tragedins största offer. Kan en människa samtidigt vara både förövare och offer?

Din tillgivne make,
Holger Brandelius

...

Förlåt mig för dröjsmålet i korrespondensen! Jakten på Eleonora Lagerbrinck har upptagit all min tid och kraft. Men den är nu över.

Uppslaget med matematikstudier resulterade i ringa nya uppgifter. Eleonora Lagerbrinck bevistade föreläsningar, deltog i diskussioner och därtill uppvisade en betydande begåvning på matematikens område. Ingen visste dock var hon kunde tänkas uppehålla sig. Professor Arnéus kunde berätta att han senast såg henne på en bjudning som hans hustru ordnade i mitten av oktober. (Tydligen var professorskan Arnéus barndomsvän med fröken Lagerbrincks mor. Förmodligen är hon också den anonyma mecenat som Heinze omnämner i sin anteckningsbok.)

Jag delade nu mina upptäckter med Truedsson. Han förstod inte karaktären av min oro för Lagerbrinck utan såg henne som en förtappad mörderska på rymmen som förmodligen frusit ihjäl eller dött av sin egen hand vid det här laget. Mitt hopp hölls ännu vid liv genom de tips som fortsatte att komma. Folk sade sig nämligen ha sett henne på Lunds gator nattetid, i synnerhet i området strax norr om Kulturen. Dessa uppgifter gav mig styrka att ensam söka i natten. Först när domkyrkoklockorna slog fem vandrade jag hemåt för en timmes sömn innan arbetsdagen började. Efter tre veckors fruktlöst letande kom jag att tala med en bagare på Tomegapsgatan. Såsom yrket fordrar kommer han till bageriet före det att staden vaknar. Vid den här tiden på året, när hösten övergår till vinter, är det ännu flera timmar kvar till soluppgången. I denna vargtimme såg han vid flera tillfällen en ung kvinna som av beskrivningen att döma mycket väl kunde vara Eleonora Lagerbrinck. Hon rörde sig på ett

besynnerligt sätt längs gatan. Ibland tycktes hon försvinna när han vände ryggen till och sedan dök hon upp som från ingenstans. När han försökte tilltala henne försvann hon snabbt från platsen. Vid ett par tillfällen hade han sett henne slinka in på en bakgård längre ner på gatan. Jag följde den utpekade vägen och befann mig snart bland hästvagnar, tunnor, tomma mjölkflaskor och lekande barn. En smal stege löpte uppför ena husväggen och på en ingivelse klättrade jag upp. I en filt invid en skorsten fann jag henne. (Abrahamsson konstaterade senare att hon tagit sitt eget liv) Hennes enda ägodel var en anteckningsbok. Kanske hade den kunnat ge någon förklaring till hennes öde, men trots att hon bar den närmast kroppen hade regnet löst upp bläcket och texten var oläslig.

Din tillgivne make,
Holger Brandelius

...

I eftermiddags jordfästes fröken Lagerbrincks kropp på Norra kyrkogården. Utöver släktingar fanns där ett par barndomsvänner. Dolda av ett stilla snöfall fanns fler sådana som jag; människor som på olika sätt berörts av berättelsen om Eleonora Lagerbrinck. Hennes öde har blivit omskrivet i Lunds dagblad och diskuterat bland stadens befolkning. Man har till och med telefonerat från nyhetsredaktioner utomlands. Lagerbrincks sorgliga öde är inte uppmärksamhetens kärna allena utan doktor Heinze fascinerar i lika hög grad. Med visst tvivel kan man utgå från att det var Lagerbrinck som dödade den märkvärdiga doktorn. Bevisen talar förvisso för det men som jag tidigare nämnt är hon själv berättelsens egentliga offer. Jag klandrar mig över att inte ha kunde finna henne och hindra henne från att besegla sitt eget öde. På samma sätt som jag inte kunde rädda dig, min älskade hustru.

Din tillgivne make,
Holger Brandelius

...

Natten efter Eleonora Lagerbrincks begravning ansattes jag av svåra feberkrampor vilka nu har plågat mig i tre veckors tid. Därtill är nätterna fyllda av besynnerliga och obehagliga drömmar. Föga förvånande består drömmarna av oändliga variationer av Eleonora Lagerbrincks historia. Endast fru Söder i huset bredvid har visat någon oro gällande min hälsa. Hennes smörgåsar har hållit mig vid liv, men jag tror inte att det hjälper länge till. Ingen av mina kollegor har besökt mig och endast brevledes har jag meddelats den tragiska nyheten att konstapel Peter Erlandsson omkommit. Synd på en kompetent, om än arrogant, ung man som nog hade kunnat komma att bli värdefull för Lunds poliskår.

Medveten om att det innebar en risk för hälsan fann jag mig nödgad att idag trotsa vinterkylan för att avlägga ett besök på Norra kyrkogården. En märklig syn mötte mig. Eleonora Lagerbrincks gravsten är övervuxen av en gråsvart lav. Jag fick tag på kyrkogårdens vaktmästare, en skygg herre vid namn Anders Pärsson. Växten är obekant för honom och även om jag sökte kunde jag inte finna den på någon annan sten i närheten. Vad värre är att kyrkogården de senaste kvällarna tydligen har fått besök av en utländsk herre som visar otillbörligt intresse för graven. Hans uppsåt är okänt, men mina spekulationer därom fyller mig med djupaste ångest.

Jag befinner mig nu i vårt hem. Anders Pärssons berättelse fyller mig med den djupaste olust och jag förbereder mig för en natt på Norra kyrkogården. Jag kunde inte skydda Eleonora Lagerbrinck medan hon var i livet, men jag ska åtminstone vaka vid hennes grav. Även om det sätter min egen överlevnad på spel.

Din tillgivne make,
Holger Brandelius

GÄSTEN

En vinterdag flyttade en ung amerikan in på Grand hotel i Lund. Hans namn var Charles Dexter Ward. Han hade senast kommit från Köpenhamn med båten till Malmö varpå han genast fortsatt med tåget till Lund. Han berättade inte så mycket om sig själv eller varifrån han kommit men personalen på Grand hotel skulle senare uppge att han ursprungligen rest från New England-området i Amerika. Hur de visste det var oklart.

Det är inte särskilt ovanligt att så långväga resenärer gästade Lund eftersom att stadens universitet drar till sig människor från världens alla hörn. Ward betalade redan vid ankomsten för en veckas vistelse. Han talade ingen svenska, men det passerade väl på ett ställe som Grand hotel där han kunde få hjälp på engelska. Redan vid ankomsten ställde han några frågor om fallet med Alfred Heinze, psykoanalytikern som dräptes några månader tidigare. Tydligt hade han läst notiser om utredningen i amerikanska tidningar.

Herr Ward tillbringade mycket tid i sitt rum på hotellets andra våning. Hotelldirektör Grönvall, som tillkallades när långväga gäster bokade rum på hotellet, hade sett till att herr Ward fått ett stort rum med alla bekvämligheter man kunde tänka sig. Var det något hotelldirektör Grönvall bestämt sade sig veta så var det att amerikaner hade gott om pengar och därför skulle behandlas särskilt väl. Rummets stora fönster vette mot hotellets framsida och skulle ha fyllt rummet med gott om ljus om det inte vore för att herr Ward omedelbart vid sin ankomst drog för alla sina gardiner. Rummet förblev mörklagt under hela hans vistelse på hotellet.

De första dagarna var lugna. Ward tog sin frukost på rummet och sin middag ensam vid ett bord i matsalen. Lunch var det ingen som visste om han åt. Inledningsvis tilläts personalen komma in i rummet på morgonen för att lämna frukosten och byta handdukar. Senare skulle han avböja all service och insistera på att frukosten lämnades på en bricka utanför dörren. Fröken Andersson som vid två tillfällen var inne på rummet kunde vittna om hur herr Ward travat upp en större mängd böcker, varav flera såg ut att vara mycket gamla, ovanpå en av sina koffertar. Han hade använt rummets skrivbord till att hysa vad fröken Andersson vidmakthöll var "kemi- eller medicinsaker".

På den tredje dagens morgon dök Ward upp i foajen med frågor om var han kunde hitta universitetsbiblioteket samt var Lunds alla kyrkogårdar fanns belägna. Han frågade också om det kommit någon post till honom och blev tydligt besviken när så inte var fallet. Efter att ha fått allt han sökte inritat på sin medhavda karta och bett om att hans rum skulle förbli orört, lämnade han för första gången hotellet. Hans intresse för kyrkogårdar diskuterades av personalen och det antogs att han sökte släktingar som blivit kvar i landet när hans del av familjen emigrerade. Namnet Ward gav dock inga direkta antydningar om att han skulle ha ett nordiskt ursprung.

Den kartläggning av hans rörelser i staden som polisen senare upprättade var långt ifrån fullständig men under de tre följande dagarna besökte han bland annat universitetsbiblioteket, Norra kyrkogården, domkyrkan, Lunds dagblads redaktion och observatoriet. Tveklöst mest tid spenderade han på universitetsbiblioteket. När han om morgnarna promenerade dit från hotellet tycks han ha gått via Tomegapsgatan. Denna besynnerliga omväg kan möjligen förklaras av att han inte var bekant med staden. Å andra sidan begagnade han sig av en karta vilket gör det svårt att förstå varför han upprepade misstaget.

På universitetsbiblioteket gjorde han intryck på personalen. Bibliotekarie Hjalmar Rubensson berättade för polisen att den unge amerikanen var mycket intresserad av några av bibliotekets äldsta böcker och att de två var djupt nere i magasinen i jakt på titlar ingen rört på mycket länge. Rubensson var imponerad över Wards språkkunskaper givet hans unga ålder och hans uthållighet i

källarvalven fick bibliotekarien att vid minst två tillfällen bekymrat erbjuda honom frukt eller en smörgås. Ward avböjde vänligt.

Böckerna han studerade handlade i stor utsträckning om de kristna mystikerna på 1600-talet men han intresserade sig även för böcker om häxkonster, vidskepelser och ockultism. Han sökte specifikt efter en bok av Wilhelm Braun, en tysk astronom som verkade vid Lunds universitet under andra hälften av 1700-talet. Boken skulle finnas i samlingarna och Rubensson berättade bestört att boken var försvunnen. Något av de nordiska språken behärskade herr Ward som sagt inte men han läste tyska väl och kunde med hjälp av Rubensson identifiera titlar, författare och temat även för böcker skrivna på gammal svenska. Överlag tycktes herr Ward under de första dagarna inte finna något som han inte sett förut eller något som väckte hans intresse. Varje eftermiddag fick Rubensson påminna om att biblioteket stängde klockan fem varpå Ward tackade, tog sina anteckningsböcker och gick ut i snön.

Efter sina efterforskningar på universitetsbiblioteket från måndag till onsdag dök herr Ward plötsligt inte upp på torsdagsmorgonen trots att han eftermiddagen innan låtit meddela att det varit avsikten. Tiden sammanfaller med de första klagomålen på en ovälkommen lukt från herr Wards rum på Grand hotel. Gäster i angränsande rum hade sedan femtiden på torsdagsmorgonen reagerat på en sötaktig odör som tycktes emanera ur Wards hotellrum. Doktor Julia Krona från Trelleborg bodde i rummet mitt över herr Wards var den första att framföra sina bekymmer. Doktor Krona påpekade för Grönvall att lukten påminde om den som utsöndras av kallbrand och framhöll med bestämdhet att man borde försäkra sig om att herr Ward inte avlidit på sitt hotellrum.

Grönvall hade efter upprepade knackningar till slut fått respons inifrån rummet. Herr Ward bedyrade bakom stängd dörr att allt var i sin ordning och att han sovit länge efter en natt av studier och läsning. Grönvall beskrev konversationen, som hjälpligt förts på tyska, som underlig då det var som om herr Ward av någon anledning talat genom springan mellan dörren och golvet.

Eftersom lukten avtagit i samband med att korridoren vädrats valde Grönvall att inte driva ärendet vidare.

Polisens initiala kartläggning av herr Wards förehavanden gav ingen förklaring till den lucka som uppstod från att universitetsbiblioteket stängde klockan sjutton till dess att herr Ward, enligt Samuelsson i receptionen, återvände till hotellet kring klockan halv tio på måndagskvällen och kring klockan tio på tisdagen och onsdagen. Ledtråden om herr Wards intresse för kyrkogårdar ledde emellertid till att ett par vittnen kunde placera amerikanen till Norra kyrkogården alla tre dagarna kring klockan arton och ett par timmar framåt.

Norra kyrkogården klockan arton i januari är en mörk, enslig och kall plats och det var av en ren tillfällighet som kyrkogårdsvaktmästaren Anders Pärsson dröjt sig kvar på tisdagskvällen. Snön hade fallit under eftermiddagen och när den slutat strax efter fem hade Pärsson börjat skotta vid södra entrén. Det var då han mött en man vars signalement stämde överens med herr Wards. De hade utbytt några hastiga artighetsfraser och herr Ward riktade några frågor till Pärsson men när det framgick att han inte förstod engelska blev mötet inte långvarigt. Utan att närmare kunnat förklara sig berättade Pärsson att han upplevt mötet som olustigt och obehagligt men att han omedelbart därefter valt att gå hem. Pärsson berättade också att herr Ward burit på en doktorsväska samt en ficklampa. Pressad på vad Pärsson trodde herr Ward hade frågat honom om sa han att han tyckte herr Ward nämnde namnet "Johan Dälvqvist" vilket förmodligen var ett försök att säga Dahlqvist.

Sent på måndagsaftonen, kvällen innan herr Ward observerats på Norra kyrkogården, hade Samuelsson i receptionen på Grand hotel fått Wards efterfrågade post och gav den till honom när han snöig klev in i foajén den kvällen. Det var ett ofrankerat brev med de ensamma orden Mr. Ward tydligt men osnyggt skrivet på framsidan. Avsändaren var okänd och brevet hade levererats av en pojke som trots brysk utfrågning från polisen inte kunde säga mycket annat om sin uppdragsgivare än att han talat svenska, ja till och med lundsiska, med honom. Brevet gjorde herr Ward uppspelt och han hälsade

artigt på Samuelsson på tisdag och onsdag morgon på sin väg till biblioteket. På onsdagen hade han till och med kort uttryckt sin uppskattning över hur vackert det gamla Lund klädde sig i vinterskrud.

En oroande nyhet kom till hotelldirektör Grönvalls kännedom under torsdagseftermiddagen. Den kom från Mats Bengtsson som tjänstgjort i receptionen föregående natt och nu hade återvänt till hotellet för ännu ett nattpass. Bengtsson berättade att herr Ward hade mottagit ett stort bagage kring klockan tre på torsdagsmorgonen. Det var en tillsynes igenspikad trälåda, kanske två meter lång och något mindre än en halvmeter bred. Ward hade själv kommit ner och hjälpt en storväxt, ung man bära in den. Bengtsson som hade hållit upp entrédörren beskrev lådan som smutsig och av enkelt utförande. Herr Ward ursäktade den sena timmen men sa att den innehöll böcker han haft med sig från Amerika och att de först nu hade anlänt. De två hade inte begärt mer hjälp utan tog själva bagaget upp till herr Wards rum. Bengtsson slutade sitt pass klockan fyra och hade strax innan dess släppt ut mannen som hjälpt herr Ward med bagaget. Mannen lämnade bantorget till fots genom vinternatten. Även om Grönvall inte var nöjd med hur Bengtsson låtit de två männen bära en smutsig låda genom hotellet mitt i natten förstod han också att det var han själv som bett personalen att vara herr Ward extra tillmötesgående.

Grönvall hade på allvar börjat oroa sig för hotellets rykte och bjöd Julia Krona på två gratis nätter mot att hon inte förde sina upplevelser vidare. Grönvall bad Samuelsson och Bengtsson att ta nattpasset mot fredagen och stannade även själv på hotellet den natten. Herr Ward hade inte visat sig på hela dagen och Grönvall kände sig tvungen att samtala med sina anställda för att försäkra sig om att inga oförsiktiga ord om den besynnerlige gästen berättades vidare. Grönvall placerade Samuelsson på en pall i korridoren på andra våningen med order om att rapportera minsta märklighet.

Exakt klockan två på natten hämtade Samuelsson de övriga efter att märkliga ljud kommit från herr Wards rum. De tre männen mötte doktor Krona, som väckts av ljuden, utanför Wards dörr. De kunde höra Ward tala, med vad som verkade vara sig själv, i en upprymd ton. Ett skratt som inte kan beskrivas

som annat än förryckt följdes av två kraftiga dunsar. Därefter hördes en gäll mansröst yttra en serie ord på ett språk ingen av dem förstod: Trots att orden tedde sig meningslösa kunde samtliga återge dem med häpnadsväckande precision. 'N'ga n'gha'ghaa, bugg-shooggog, y'hab: Yog-Sothoth, Yog-Sothoth, Yogge-Sothoth ... Grönvall knackade på dörren med och högre krav om att bli insläppt. Trots att knackandet snart övergick till bankande uteblev responsen och Grönvall tecknade åt sina anställda att göra sig redo samtidigt som ha tog fram sin huvudnyckel. Det visade sig vara i onödan då ost från frukostsmörgåsarna hindrade Grönvall att ens få in sin nyckel i position. Det var nu, klockan tio över tre som Grönvall skickade Gabrielsson att hämta polisen.

“YAI 'NG'NGAH, YOG-SOTHOTH, H'EE-L'GEB, F'AI THRODOG, UAAAH!!”

De som var kvar utanför Wards dörr berättade hur de hört tumult med dunsar och krossade glas tillsammans med hesa skratt och ord på främmande språk. Tio minuter före konstapels ankomst tystnade ljuden och Grönvall återupptog sina fruktlösa försök att få kontakt med sin gäst.

När detektivkonstapel Truedsson anlände beslutade han att omedelbart forcera dörren. Rummet var i oordning. Skrivbordet låg vält och flera små glasflaskor låg utspridda i rummet. Sängen var obäddad och på den låg böcker uppslagna. Mitt i rummet låg den stora låda som Gabrielsson berättat om, uppbruten och tom. Fönstret mot gatan stod på vid gavel men trots det fanns en påfallande sötaktig och besvärande lukt i rummet. Herr Ward fanns ingenstans att finna och man slöt sig snabbt till att han flytt genom fönstret vilket också kunde bekräftas genom spår i snön, lätt urskiljbara från andra våningen där de passerade under en gatlampan i riktning mot Nygatan. Truedsson och Grönvall kunde vid närmare observation utanför hotellet komma överens om att det i själva verket rörde sig om två par spår varav den ena tycks ha varit barfota. Dessa avtryck var nätta och såg inte ut att tillhöra herr Ward, nej, en kvinna gissade Truedsson. Spåren vittnade om att båda personerna sprungit ner längs Nygatan i riktning mot stadsparken men trots den nyfallna snön tappade Truedsson spåren i mörkret under träden.

Herr Ward sågs inte i Lund igen. Bland papperna och böckerna på sängen återfanns ett brev till hotelldirektören innehållande en ursäkt utan förklaring samt en väl tilltagen kompensation för både vistelse och skadegörelse. Böckerna visade sig tillhöra British museum och en del av herr Wards pengar användes för att sända dem åter. Ett par volymer visade sig komma från den dömden och inspärrade lektor Wilands bibliotek. Hur de hamnade hos herr Ward är oklart. Det samma gällde fyra äldre stjärnkartor, vilka lämnades till professor Charlier vid observatoriet. Lundapolisen hörde med sina kollegor i Malmö men det fanns inga spår av Ward på det hållet och man antog att han helt enkelt oupptäckt fortsatt sin europeiska resa eller återvänt hem till Amerika. Ingen som hördes av polisen efteråt mindes någonting om någon kvinna tillsammans med Ward och huruvida hon lämnat hotellrummet med Ward genom fönstret eller mött honom på gatan nedanför blev aldrig klarlagt.

Grönvall ville helst att hela historien skulle förbli utom tidningarnas räckvidd och Truedsson hade svårt att se att något brott egentligen hade skett. Alla inblandade förblev lojala Grönvalls önskan och Lunds Dagblad fick nöja sig med undvikande svar när de försökte få reda på mer. Helst ville hotelldirektören bara glömma och gå vidare. Truedsson, som inte kunde sluta tänka på namnet Dahlkvist och den barfota kvinnan, fortsatte intressera sig för fallet ytterligare någon vecka och drog sig till minnes att en Johan Dahlkvist förvisso jobbat ett tag på stadens bårhus men att han blivit avskedad för "opassande beteende" för ett par månader sedan. Oavsett gick denne Dahlkvist nu inte att finna.

När en anmälan om gravskändning inkom från Norra kyrkogården var detektivkonstapel Truedsson på plats. Graven visade sig tillhöra en viss Eleonora Lagerbrinck som under året förekommit i den nyss avlidne detektivkonstapel Brandelius utredning. Tre nätter senare blev en kvinna påkörd av Revingetåget strax öster om Lund. Kroppen var vid olyckstillfället spröd och genomfrost och blev så illa sargad av det tunga ångloket att hon inte gick att identifiera. Enligt tidningen var doktor Abrahamsson, som undersökte kroppen övertygad om att hon måste legat död på spåret ett bra tag innan tåget träffade henne med plogen men med hänvisning till god smak höll sig polisen från ytterligare kommentarer

eller spekulationer. Om Truedsson gjorde några kopplingar mellan spåren i snön utanför Grand hotel, Eleonora Lagerbrincks tomma grav och kvinnan på spåret så höll han de för sig själv.

TAVLAN

Jag vandrar förstrött omkring i Brandelius lägenhet. Han var en udda figur i poliskåren, vilken präglas av en rättfram och hårdhänt doktrin. Brandelius var visserligen trevlig men flamboyant. Några bedrifter i ungdomen gjorde att han hade höga tankar om sig själv. Han blev allt mer av en ensling som levde i det förgångna, men det är först nu, när jag kliver in i hans hem som jag förstår hur tragisk hans sista tid verkligen var.

Huset är som ett mausoleum tillägnat hustrun Kerstin. Minnet av henne är lika påtagligt som en doft som etsat sig fast i väggarna. Hon är inte bara närvarande genom de otaliga fotografierna utan också i små detaljer som hennes prydligt uppradade skor och hennes orörda toalettbord med smink och parfymer. I sovrummet ligger ett skirt, pärlemorfärgat sidennattlinne på sängkanten. Tyget är lent mot min hud, en doft av torkad lavendel. Ett par läsglasögon och en uppslagen bok ligger på nattduksbordet.

I matsalen är det dukat för två, med stärkta linneservetter, stearinljus, och en öppnad vinflaska. I en vas står röda rosor som sannolikt är inköpta strax före Brandelius insjuknande. Nedfallna, utspridda rosenblad förstärker det sorgesamma i arrangemanget.

Brandelius verkar ha spenderat merparten av sin tid i arbetsrummet och en schäslong bredvid skrivbordet vittnar om att han även sov här. Papperskorgen är fylld med smörgåspapper, förmodligen rester efter ensamma middagar. En samling öppnade brev adresserade till hustrun ligger i samlade med ett vitt sidenband runt, som en gåva redo att överlämnas. De är poststämplade i Lund

och som jag befarade verkar de vara skickade från honom själv. Förstrött öppnar jag det översta, väl medveten om att jag gör intrång i hans mest privata. Till största delen rör det sig dock om rapporter kring hans arbetsdagar, som en fortsättning på de nu uteblivna middagssamtalen. Jag ryser, som när man med nöd och näppe lyckas undkomma en droska när man oförsiktigt korsar gatan. Samtidigt känner jag ett starkt medlidande; hur omvälvande sorgen kan vara!

När jag ska gå får jag syn på något bakom rocken i hallen. Det är ett platt paket inslaget i brunt papp och ombundet med juterep. På paketet sitter en lapp med orden "Bäste detektivkonstapel Brandelius, jag ber om ursäkt för allt bryderi jag nu kommer att orsaka er." Avsändare saknas. Paketet är poststämplat tjuugoåttonde oktober i år. Datumet är bekant. Det var den dagen Wiland bragte sin familj om livet. När jag tar upp paketet – ungefär 70 centimeter högt och en halvmeter brett – inser jag att det sannolikt är en tavla. Försiktigt tar jag bort pappen och min misstanke bekräftas. Tavlan är slarvigt målad i mörka, grova penseldrag och föreställer domkyrkan sedd genom en spröjsad fönsterruta. Träden vid kyrkan, som vanligtvis är klädda i grönska, är här målade som mörka fält. Märkligt nog löper sprickorna inte i fönsterrutorna utan över bildens helhet, som om tavlan i sig är en spegel och kyrkan ses genom ett fönster. Motivet ligger på så sätt bakom mig och instinktivt ser jag mig över axeln. Naturligtvis finns inget där. Högst upp på spegeln löper blodstänk. Det kan i och för sig vara något annat, men något säger mig att det är verkligt blod. I förgrunden står en man, höljd i skuggor med en kniv i handen. Även om jag enbart kan urskilja en bråkdel av mannen upplever jag att han är här i rummet hos mig. Jag ser mig på nytt över axeln och försöker skaka av mig känslan. Förgäves. Trots att jag inte kan se hans ansikte är jag säker på att detta är en man jag sett, kanske till och med samtalat med. Är det Wiland?

Min blick faller nu på de spruckna partierna. Något förefaller vara dolt i skärvorna. Der ser ut att vara spår av ett undre lager, som om konstnären målat över ett tidigare motiv, något som jag har förstått är vanligt bland konstnärer som lever torftigt. Det skulle kunna vara ett forntida stenmonument. Kanske Ale stenar? Jag lyfter upp tavlan mot taklampan i Brandelius hall, men ljuset gör

bilden än mer otydlig. Jag håller upp rocken för att skymma lampans sken. Nu ser jag bättre! En öppning döljer sig bland de forntida stenarna. Jag släcker lampan i taket. Nu ser jag att det alldeles uppenbart är en port och det tycks mig befängt att jag inte såg detta tidigare. Porten är sfärisk och kantas av ett ljus, som vore den upplyst bakifrån. Dess öppning är fullkomligt mörk, inte svart utan som en pupill som leder någonstans vidare in i bilden. Jag kan se bortom öppningen när jag anstränger mig, men det är svårt att urskilja vad som verkligen döljer sig där. En molande smärta bryter fram i huvudet när jag försöker se tydligare. Jag tvingas uppbjuda alla mina krafter innan jag äntligen tränger igenom porten. Jag kliver in i själva bilden. En lukt av förruttnelse fyller mina sinnen. Men det är inte bara en doft, utan något mer påtagligt. Det växer något här bakom, en grånande massa som skimrar i regnbågens alla färger. Bakom växtligheten öppnar sig en stjärnklar himmel där varje stjärna döljer en historia, sin egen evighet.

PATIENTEN

Skötare Ljung leder mig genom ett virrvarr av korridorer. Då och då behöver han låsa upp järngrindar och dörrar. Bakom alla stängda ståldörrar vi passerar döljer sig en tragedi, ett oskrivet vansinne. Det är något med skötare Ljung som besvärar mig. Eller rättare sagt, jag märker att min närvaro besvärar honom. Jag låter det bero. Jag har mötts av liknande motvillighet från alla inblandade inför detta förhör, men min magkänsla säger mig att lektor Wiland är den sista pusselbiten och kan skänka klarhet i allt oförklarligt som hänt det senaste året.

Det bestialiska mordet på hans familj verkar vara den utlösande faktorn i en rad mystiska händelser som drabbat staden. Men varför och hur? Lektor Wiland verkade till det yttre vara en fungerande del i samhället. Hustrun var en filantropisk kraft för stadens mindre bemedlade medborgare, framförallt ensamstående mödrar i Nöden. Tre välartade barn som begåvats med samma läshuvud som fadern och samma empati och drivkraft som modern men som nu abrupt berövats en framtid. Det oförklarligt tragiska i att en man, som med medvind i karriären med en sådan bestialisk brutalitet har ihjäl sin enastående familj. Vad som doldes bakom patriciervillans välskötta trädgård och fasad vet omvärlden inget om. Brandelius lyckades aldrig fastslå de bakomliggande motivet till morden innan han avled. Kanske var jag alltför brysk när han sökte råd och jag avfärdade honom? Finns det en koppling mellan lektor Wiland, konstapel Erlandsson och fröken Lagerbrinck? Och vilken roll spelar den mystiske amerikanen i allt detta?

Skötare Ljung stannar vid en låst ståldörr med siffrorna 47 målade i vitt på en fastnitad mässingsplatta. Han rätar på sig i ett försök att samla sig och informerar mig om rutinerna.

”Patienten är iförd tvångsjacka och har enbart blivit informerad om att han ska få ett besök, inte av vem. Fysisk kontakt mellan patient och besökare beivras. Det är under inga omständigheter tillåtet att följa instruktioner utdelade av patienten eller på annat vis gå patienten till mötes på dennes egen begäran. Hospitalets personal skall närvara under hela samtalet.”

Skötaren vänder sig om för att låsa upp dörren när jag lägger en tung hand på hans axel.

”Skötare Ljung kan stanna utanför.”

Han ser förvånat upp mot mig, söker efter orden.

”Med all respekt, detektivkonstapel Truedsson, jag måste avråda från att vistas ensam med patienten. Han är inte vad konstapeln tror, han är ...

”Jag har lång erfarenhet av kriminella”, avbryter jag bryskt. ”Även slika de med lektor Wilands mentala tillstånd.”

Han famlar efter ord men jag föregriper den protest som han försöker formulera.

”Skötare Ljung kan rådigt vänta utanför och ingripa vid behov.”

Han tvekar i tystnad men kapitulerar till slut inför min auktoritet, låser upp dörren och stiger åt sidan. Jag hoppas att han inte ser mina händer darra när jag rättar till slipsknuten och kliver in i den cell som numera är Hans Georg Wilands permanenta hem.

Jag möts av en rå och unken odör. Väggarna är naket grå. Ett mörkt, flammigt parti sträcker sig upp längs väggarna i borte hörnet. Sannolikt är det mögel, vilket skulle förklara lukten. Precis vid ingången, bredvid dörren står ett enkelt staffli. Så det kanske är Wiland som målade tavlan jag fann hos Brandelius? Framför rummets enda fönster står en säng i vilken lektor Wiland sitter hopsjunken i skräddarställning. Han är märkt av upprepade suicidförsök och ett sårigt brännmärke löper likt ett smycke runt halsen. I hans journal har jag läst att han bär blodiga bandage kring handleder som nu döljs av den camisol

de force han påtvingats inför detta samtal. Han ser sliten ut, betydligt äldre än sina fyrtiotre år. Ögonen, uppspärade och blodsprängda, vittnar om att han inte sovit på flera dygn.

Jag placerar mig vid den stol som är utplacerad åt mig och inleder med brukliga formaliteter. Därefter går jag utan omsvep rakt på sak. Tillvägagångssättet är för mig redan klarlagt och i sammanhanget ointressant – jag söker motiv och eventuella orsakssamband med övriga mystiska händelser.

Lektor Wiland svarar dock inte på mina frågor. Han ser åt mitt håll men jag är osäker på om han är medveten om min närvaro. Hans tystnad irriterar mig och mina frågor blir mer hätska alltefter som tiden går. Lektor Wiland fortsätter tiga. Först när jag tittar på klockan och ser mig om mot dörren börjar han tala.

”Jag vet uppriktigt inte vad jag skall ge detektivkonstapel Truedsson för svar?”

Nu ser han på mig och de blodsprängda ögonvitorna naglar fast mig. Lektorns röst är hes och trevande.

”Truedsson frågar efter mina motiv. Huruvida någon särskild händelse ledde fram till det jag gjorde. Jag antar att jag alltid känt en dragning till det oförklarliga, det som många skulle mena är illavarslande. Det har alltid fascinerat mig. Det oförståeliga. Drivkraften har inte nödvändigtvis varit att finna en vetenskaplig förklaring.”

Wiland är begåvad med en akademikers vokabulär och för sig som en som, till skillnad från mig själv, är infödd i den akademiska eliten. Men nu talar han med en antydning till oro i rösten.

”Vetenskapen ...”, börjar han, men faller i tystnad. Ögonen rör sig ofokuserat över rummet, som om han söker efter rätt formulering med blicken. ”Vetenskapen har varit ett medel för att närma mig det jag inte kan förstå.”

Han blir åter tyst. Tycks tveka innan han fortsätter.

”Detektivkonstapel Truedsson söker svar som han inte vill ...” Han flackar åter med blicken när han letar efter rätt formulering, “... som inte bör besvaras. Orsaken till vad jag gjort går inte finna i min barndoms trauman, min faders fostran eller min moders kärlek”, säger han med eftertryck och kastar en hastig

blick över axeln. ”Orsaken står att finna i mitt akademiska arbete, vilket för övrigt bäst bör falla i glömska. Detektivkonstapeln ser, precis som hungrande journalister, en sinnessjuk framför sig – en make som dräper de han älskar. Jag har läst tidningarna där mina handlingar utmålas som bestialiska och vansinniga. Jag försäkrar dock att jag enbart agerat med omtanke för mina barn och min hustru. För att skydda dem från sanningen.”

En tår letar sig ner för hans kind, och för ett ögonblick vacklar jag i mina känslor inför mannen. Är det avsky eller förbarmande? Han granskar mig, bedömer och skärsådar.

”Det är så klart en del av detektivkonstapel Truedssons profession att söka svar, att metodiskt undersöka ledtrådar och bevismaterial och ställa detta mot befintlig fakta i syfte att finna en förklaring. Men för att få svar, för att verkligen förstå varför jag gjorde det ...” Han tystnar en kort stund och funderar, som om han överväger huruvida han verkligen ska avslöja sin hemlighet.

”Detektivkonstapel Truedsson måste inse att allt inte är som det verkar. Verkligheten som han känner den är blott en chimär som dragits över våra ögon, en kollektivt konstruerad och upprätthållen barriär mot den fasansfulla realiteten vilken existerar bortom det greppbara. Våra hjärnor är så fantastiskt primitiva. De kan helt enkelt inte hantera det faktum att människan, hela vår civilisations varande och existens saknar kosmisk relevans.”

Han ser sig oroligt omkring och fortsätter ivrigt,

”Vi är blott obetydlig biologisk massa och vårt varande eller icke varande är av absolut ingen betydelse för universums fortlevnad. Och denna insikt utgör blott fundamentet för den skrämmande sanning som döljer sig bortom det våra sinnen mäktar med att förstå.”

Plötsligt tystnar han och blir helt still, lyssnande innan han återigen tar till orda.

”Människan kan inte existera utan ett syfte. En högre mening. Så vi, eller rättare sagt vårt undermedvetna, konstruerar ett syfte i det vi ser runt omkring oss. Vi må kalla det tro, logik eller till och med kärlek, men i själva verket är det

bara en ytterst bräcklig slöja som skyddar oss från den bakomliggande vetskapen: Att vi ingenting är.”

Han har eldat upp sig och rösten har en lidelsefull klang. Nu ler han mot mig som om han talade till ett barn som han motvilligt tvingats aga. Han lutar sig fram och viskar:

”Våra hjärnor väjer för det som ligger bortom det begripliga. Det existerar runt omkring oss, alldeles synligt och tillgängligt men våra sinnen väljer att inte ta fasta på det. Ty det är vårt värn mot det vi inte kan hantera.”

Han sjunker ihop. Tårar rinner stilla ner för hans kinder samtidigt som han ler. Leendet övergår i ett fnissande.

”Nu förstår kanske detektivkonstapel Truedsson vad jag talar om? Allting faller på plats, inte sant? Förstår detektivkonstapel Truedsson nu? Såklart inte. Det blir tydligt först nu när vi äntligen möts. Tänk att jag fruktade detta möte? Även detektivkonstapel Truedsson ska bli varse sanningen! Det finns en tanke med allt!”

”Hur går det därinne?” hör jag skötare Ljungs nervösa röst genom den massiva ståldörren. Jag lugnar honom och ber om ett par minuter till. Samtidigt inser jag att detta möte sannolikt inte kommer ge mig de svar jag söker. Lektor Wiland har skickligt värjt sig för mina frågor och förfaret mött varje fråga med en ripost eller på annat sätt förskjutit fokus mot mig. Jag känner mig betraktad och analyserad på ett sätt jag inte är bekväm med. Förhöret är klandervärt hanterat av mig. Samtidigt har jag investerat för mycket prestige i denna historia, och måste nå ett avslut. Uppgivet ber jag honom en sista gång ge mig någon som helst förklaring till mordet.

”Jag ska ge detektivkonstapel Truedsson det svar han söker”, svarar han och blickar in mot de mörka fläckarna i det innersta hörnet i rummet. ”Men detektivkonstapel Truedsson måste först göra en sista sak för mig. Jag har inte varit tillmötesgående och det passar sig inte, två yrkesmän emellan. Vi söker ju båda sanningen?”

Han nickar i riktning mot hörnet.

”Där i hörnet ... dolt i skuggorna.” Jag låter blicken följa hans riktning.

”Där, ja! Detektivkonstapel Truedsson måste gå närmare om han vill få ert svar.”

Jag fruktar att detta bara ska bli ytterligare ett sidospår och men tar ändå ett steg i riktning mot hörnet.

”Ser detektivkonstapel Truedsson vad som döljs i skuggorna? Skuggor som Truedsson skapat för att dölja det han inte vill se.”

Jag försäkrar mig om att inte komma för nära lektor Wiland och håller honom i synfältets periferi. Väl framme vid hörnet vänder jag mig om. Frågende.

”Bättre kan detektivkonstapel Truedsson! Närmre! Han måste vilja se det som är dolt.”

Jag böjer mig sakta ner. Den unkna odören som jag uppmärksammade när jag klev in i cellen blir nu plötsligt starkare. En kort sekund fylls jag av en svindlande känsla. Dunklet tätnar och omsluts av skuggor. Den fysiska världen runt omkring mig mjuknar och upplöses. Jag famlar och tappar fotfästet. Jag försöker hålla mig upprätt genom att stödja mig mot väggen men den ger vika. Handen sjunker in i en tom, mörk rymd och jag faller handlöst framåt. Det bränner till i min skallen när min fulla tyngd slår i golvet. Ett bekant ljud hörs dovt i fjärran men jag kan inte urskilja dess ursprung eller mening. Det surrar som om tusentals bin trängs i min hjärna. Jag försöker röra mig men är viktlös och svårmanövrerad. Efter ett tag lyckas jag så äntligen ta mig upp på sidan. En tjock, kvalmig stank fyller upp min näshåla och mitt svalg, tränger in i mitt inre med sin fuktiga, utomjordiska närvaro. Skuggorna bildar en ohygglig form samtidigt som rummet börjar snurra. Väggarna faller utåt och försvinner. Ur den bottenlösa rymden hör jag det bekanta ljudet igen... mitt namn? Jag svävar fritt, bortom tid och rum mitt i universums tillblivelse och slut samtidigt, som om jag befinner mig i en film på biografen som spelas från båda ändarna. Jag är långt från Wilands cell, men samtidigt just där. Han ler. Eller skrattar han? Gutturala oigenkännbara ord strömmar ur hans mun. Ljudet igen: ”Detektivkonstapel Truedsson!!!” I ett töcken ser jag hur dörren till cellen slås upp. Skötare Ljung rusar in mot mig.

”Detektivkonstapel Truedsson!?”

Medan han närmar sig blir konturerna av honom allt svagare. Mina ögon sluts. Världen försvinner.